

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת בראשית

בס"ד, עש"ק פרשת בראשית
כ"ז תשרי תשע"ג – שנה ד' גליון קל"ח

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
4:34	5:46	6:26	4:49	5:47	6:23
5:49	6:59	7:31			
5:43	6:56	7:28			

מכובדים החודש. מולד חסון: יום שני שעה 2:41, 9 חלקים
נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (א כ)

ב"ש שסובר שהשמים נברא תחלה, מדבר מעולם השבירה שהיה פירוד בין השמים לארץ, וזהו מה שכתוב בתחלת התורה בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וב"ה שסובר שהארץ נברא תחלה, מרומז בפסוק 'ביום עשות ארץ ושמים' שכתוב ארץ תחלה, שמרמז שכאן היה תיקון המלכות ממה שהיה מקודם פגום, וזהו הסוד מה שהלכה כב"ה והבינהו. והנה בפסוק הזה עצמו מרומז ג"כ למה שסובר רשב"י שנברא ביחד היינו שנתקנו ביחד, כי בפסוק הזה כתוב שניהם שמים לפני ארץ וארץ לפני שמים.

וזה מה שאיתא בלקוטי תורה ממרן האר"ז ל שביראת האדם נכתב בתורה שלשה פעמים, פעם 'נעשה אדם בצלמנו כדמותנו' (א כו) שהוא אדם דעשה. ופעם 'ויברא אלהים את האדם' (שם כז) הוא אדם דבריא, וזה היה ביום וא"ו. ואח"כ אחרי יום השביעי כתוב 'וייצר הוי"ה אלהים את האדם' (כז) שהוא אדם דיצירה עיי"ש.

וזה ג"כ רואים בתורה שבעשה כתוב 'נעשה אדם בצלמנו כדמותנו' לא מוזכר בכלל נקבה בחינת מלכות, וזה מדבר ב"ש ששמים נבראו תחילה שהיה חסרון במלכות עולם השבירה. וביצירה שהיה ביום השמיני מדבר ב"ה שהארץ נברא תחילה שהיה התחלת תיקון המלכות, כי כתוב אחרי זה 'ויאמר הוי"ה אלהים לא טוב היות האדם לבדו וגו' (כח) שמדובר שם מיצירת חוה, אבל מכל מקום לא כתוב שם שהיו ביחד, רק כתוב שלאחר שהיה האדם לבדו אמר הקב"ה 'אעשה לו עזר כנגדו' לכך מרמז שהיה עוד קצת חסרון.

אבל כבריא שם כבר כתוב 'וכר ונקבה ברא אתם' שהנוקבא הוא ביחד עם הזכר בלי שום פירוד, ולא היה שם שום פגם במלכות, ולכן כבריא לא היה הצווי שלא יאכל מעץ הדעת כמבואר שם, וזה מדבר רשב"י שהשמים והארץ נבראו ביחד, ולכן תורת הסוד שגילה רשב"י הוא מעולם התיקון.

נמצא מזה שבשבעה ימים הראשונים לא היה עוד התיקון של שבירת הכלים בשלימות, וביום השמיני התחיל קצת התיקון, אבל היה עוד קצת פגם, וזה חמא עה"ד, ומאז והלאה נמשך התיקון עד התיקון השלם בביתא גואל צדק בב"א.

(רעוא רעיון תש"ם לפ"ק)

עיי"ש. רואים מזה שבששת ימי בראשית לא היה עוד התיקון השלם והיו עוד בחינת עולם השבירה, ואח"כ היה בריאה חדשה שהוא יום השבת ואז נשלמה עולם התיקון, וכן משמע כאן בלקוטי תורה וז"ל: ותחלה הוכרר הפסולת, והקליפה קדמה, כדרך שהקליפה קודמת לפרי, וזהו 'שרצו שרץ נפש חיה' וכן כולם, עד יום הששי שנברא אדם שהוא האוכל הנשאר, וע"כ בשבת נאסר ברירת הפסולת מתוך האוכל, מפני שזה היה דרך ברירות למעל הפסולת מתוך האוכל, ובשבת לא היה הבידור עיי"ש. ואע"פ שהיה צריך להיות ביום השמיני התיקון ולא ביום השביעי, אבל עיין באוצרות חיים שער הנקודים פרק ד' על בחינת שאול מרחובות הנהר שלא היה שבירה כהשאר עיי"ש היטב ותבין.

והנה הימים הראשונים האלו של בריאת העולם נחשבים לשנה בפני עצמו, כמבואר ברמב"ם בהלכות קידוש החודש (פ"ז ה"ח) וז"ל: והמולד הראשון שממנו תחיל הוא מולד בשנה הראשונה של יצירה וכו', סימן להם בהר"ד, וממנו הוא תחלת החשבון עכ"ל. ועיי"ש בפירושו שיוצא שהשנה ראשונה היה חמשה ימים, כי מר"ה מתחיל כל פעם שנה חדשה. ומה שזה רק חמשה ימים אע"פ שהיה צריך להיות שבעה, כי עיקר חמשה והשאר נקראים כ"ל וכל"ה שהם כוללים ביחד כל החמשה כמבואר בכתבי האר"ז ופשוט.

וזה מרמז התורה כאמרו 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם' שכתוב בה' ועירא, המרמז לשבירת הכלים שהיה בתחילת בריאת שמים והארץ, כי ה' היא במלכות, ובספרא דצניעותא (ויה"ק ח"ב קעו): נקראת עולם השבירה 'ארעא אתבטלת' וארעא הוא מלכות.

ולכך כתוב 'אלה' שפוסל את הראשונים שהיה בבחינת עולם השבירה, ועכשיו הבריאה של 'ביום עשות הוי"ה אלהים ארץ ושמים' שהיה ביום השמיני הוא עולם התיקון, ולכך כתוב 'ארץ' תחלה המרמז שכאן מדבר מתיקון המלכות מבחינת מלכים דמתו, אבל בתחלה שכתוב שמים וארץ מרמז שהיה פירוד בין ו"א למלכות ולכך היה השבירה.

ולפי זה אפשר לומר שלא חולקים ב"ש וב"ה, כי

אפשר לומר, דהנה כתוב כאן שמים לפני הארץ, ואח"כ כתוב 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות הוי"ה אלהים ארץ ושמים' (ב ד) כתוב פעם שמים לפני הארץ, ופעם כהיפוך ארץ לפני שמים, וצריך להבין מה מרמז כאן התורה בשנוי הלשונות.

והביאור בזה, דהנה רש"י פירש על ברא אלהים וז"ל: שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושתפה למה"ד, והיינו דכתיב 'ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים' עכ"ל. ולכך מובן למה בתחלה כתוב ברא אלהים מדת הדין ואח"כ כתוב 'ביום עשות הוי"ה אלהים' מדת הרחמים שם הוי"ה, לפני מדת הדין שהוא אלהים.

ביאור הדבר, שאיתא כמדרש (ב"ר א טו) בית שמאי אומרים, השמים נבראו תחלה ואח"כ נבראת הארץ. ובית הלל אומרים, הארץ נבראת תחלה ואח"כ השמים וכו'. א"ר שמעון בן יוחאי, תמיה אני היאך נחלקו אבות העולם ב"ש וב"ה על בריית שמים וארץ, אלא שאני אומר שניהם לא נבראו אלא כאלפס וכויה, שנאמר 'קורא אני אלהים יעמדו יחדו' (ישעיה מה יג) עכ"ל. ולכאורה ג"כ נחלקו בזה רבי אלעזר ורבי יהושע (ראש השנה י: שר"א אומר בתשרי נברא העולם, ור"י אומר בניסן נברא העולם. כי זה ידוע ממרן האר"ז ל (שעה"כ ע"ה ד"א) שהחדשים של החורף הם בבחינת שמים, ולכן ר"א סובר כמו ב"ש שהשמים נבראו תחלה, והחדשים של הקיץ הם בבחינת ארץ, ולכך ר"י סובר כמו ב"ה שארץ נבראו תחלה.

ויכולים לומר שאינם חולקים אלא אלו ואלו דברי אלהים חיים, וכמו שמבואר שם בשער הכוונות שר"א ור"י לא חולקים עיי"ש. ולכן אפשר לומר דזה ידוע ממרן האר"ז ל (לקוטי תורה כאן) שלפני השבעה ימים הראשונים של בריאת העולם היה בבחינת עולם השבירה זיון מלכים דמתו דפרשת וישלח כהידוע, ולכך כתוב 'והארץ היתה תהו ובהו' שמרמז לשבירת הכלים. אבל זה מבואר באור"ה חיים הקדוש (בראשית ב ג) על הפסוק 'ויכלו השמים וארץ' וז"ל: כלומר שכלתה בריאת כל שמים וארץ על דרך כליון, כי לא נבראו העולמות כי אם לששה ימים, רק שע"י השבת נתקיים העולם

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

עטרת חכמים

עיונים וביאורים
מרבתינו זי"ע

וְאֵת כָּל עוֹף כְּנָף לְמִינֵהוּ וְיִרְאֶה אֱלֹהִים כִּי טוֹב (א כא).

סוד מלאכים, מלאכי השרת דקביע וקיימא בשית גרפין סוד הכנפים, והם למעלה מנשמות ישראל, ולא מכולם אלא מנשמות הפחותים מהם במדרגה, כידוע (עץ חיים שער העיבורים פ"א) מסוד מלאכי השרת ומלאכי השלום. ולסוד זה אנו אומרים בליל שבת, 'שלום עליכם מלאכי השרת' ואח"כ 'בואכם לשלום מלאכי השלום' כי סוד מלאכי השרת הם כל צבא מרום שרפים וחיות הקבועים למעלה, ושלום צריכין אנו להקדים לכולם.

אבל כשאנו אומרים 'בואכם לשלום' שהוא למלאכים הנהו עופין דפרחין עם נשמתין, והם באים בליל שבת עם נשמה יתירה, אוי אנו אומרים מלאכי השלום, כי נקראין כך מלאכי השלום ולא השרת, כי מלאכי השרת אינן באין כלל.

ודלא כאותן המשנים הנוסח ואינם יודעים מה אומרים, ואפשר שמעו מאיזה צדיק שאמר כך, היה בטוח ברוב צדקתו, אשר כל הפמליא של מעלה באה אליו, אבל אנו הלואי שיהיה לנו נשמה יתירה, ודי למבין.

(היכל הברכה מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

הדינים.

(מעשה שלום מרבתינו שלום מקאמרנא)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וְיְהִי אֹר (א כ).

זה מרמז לנו על שמחת אור של שבת על שני נרות שאנחנו מדליקין בעיולי שבתא. 'והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת' זו מעשי סתם בני אדם ההולכים כל השבוע במחשכי הזמן עד שבא אורו של שבת, ומרמז לנו הכתוב על דרך שאמר רב יוסף במסכת שבת (לה:): 'ופסקינן בן בש"ע (או"ח סימן רס), דחויב הדלקת נר שבת הוא בעוד חמה בראשי אילנות. וזהו יהי אור כלומר אורו של שבת, ויהי אור בעוד שעדיין אור החמה של יום הששי.

(זכרון דברים מרבתינו אלכסנדר מקאמרנא)

בְּזַעַת אַפִּיךָ תֵּאבֵל לֶחֶם עַד שׁוֹבֵף אֶל הָאָדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ כִּי עֵפֶר אֶתָּה וְאֵל עֵפֶר תֵּשׁוּב (ב טז).

כי קודם החטא, היה האדם כעליונים שאוכלים ואינם יגיעים ונהנין מזיו השכינה, אבל אחר החטא צריך הרבה יגיעות ומצות ומעש"ט ביגיעה רבה לשבר היצר והקליפות שלא יאכל נהמא דכסופא. וזהו בזעת אפיך שצריך לירגו על היצר הנקרא אף, סוד גבורות ברתת וזיע, אוי תאכל לחם תהנה מזויו השכינה. ובדרך הרמז, עולה בזעת אפיך תאכל לחם סוד 'שמע ישראל ד' אלהינו ד' אחד' (דברים ו ד), בסוד יקרא קריאת שמע (ברכות ה). והבן, והוא סוד ב' פעמים במסורה אפיך 'וברוח אפיך' (שמות טו ח), בסוד (פסחים קיח). קשה מוונות כקריעת ים סוף והבן, וסוד עד שובך אל האדמה מסוד 'אדמה לעליון' (ישעיה יד יד), שצריך לזכך כל כך עד שיחזור לאותו הבהירות שהיה קודם החטא ברמות ויצרו סוד השכינה. כי ממנה לקחת לכן ראה שתחזיר הנשמה כמו שנתנה לך עיין פני יהושע על גמרא זו והבן. וסוד כי עפר אתה עיין וזהו בלק על פסוק 'מי מנה עפר יעקב' (במדבר כג י), ובווהר על פסוק 'זמן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן' (שם ה ז). וזהו כי עפר אתה שהנברת מארי דינא קשיא, ואל עפר תשוב להשיבה אל מקומה, והבן.

(היכל הברכה מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

עטרת רז

רזי תורה מרבתינו זי"ע

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וְיְהִי אֹר (א כ).

ע"י תיקון ותשובה שעושים בני ישראל הקדושים, בסוד תשובה"ה אתון תשוב"ב ויה לשם יה"ה ב"ה. וזהו שאמר הקב"ה ויאמר שאלהים שהוא מלכות שמים יה"ה או"ד עולה רל"ב, שבין בפרטות פרצופה תהיה בשלימות בכל קומה שלה כביכול ב'ד' אותיות הוי"ה במילוי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן העולה רל"ב, וכן בכללות כל העולמות יהיה לה התחברות אחד עם כל שם הוי"ה במילוי העולין רל"ב שהוא כל ד' עולמות אבי"ע, וזהו עיקר תיקון שלה כנודע, וזהו ויהי אור שכך נעשה כרגע זו מכת רצון הא"ם ב"ה והבן.

(בן ביתי מרבתינו אליעזר צבי מקאמרנא)

ע"י תשובה שלימה שעושים ישראל הקדושים לפני הקב"ה, או נעשה תיקון ואחדות אחד, בבחינת רשות היחיד גבוה עשרה אותיות ו"ד ה"א ו"א ה"א, ורחבה ד' אותיות הוי"ה ב"ה בשלימות כדאיתא (ע"ה שער המלכים פ"ח). וזהו סוד שאמרו בתקונא וזה (נה:): רשות היחיד גבוה עשרה דאינון ו"ד ה"א ו"א ה"א, ורחבה ד' הוי"ה ב"ה. כנודע דהוי"ה דה"ת הוא שם מ"ה במילוי אלפין כנ"ל, שהוא ב"א קדישין, אשר ה' מלכים שלו נתחברו יחד ונתקנו ונתקשרו ונעשה מהם בחינת הוי"ה ב"ה עם המלכות אות ה' אחרונה, והם מקושרים אות באות יחד בשם אחד יחיד ומיוחד, ונקרא או רשות היחיד ע"ש. והו

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (א כ).

דלא היה אפשרי להיות בריאות עולם, שהיה מתפשט עד אין סוף, והסתכל הקב"ה במעשה הרשעים ונתצמצם האור הרבה, והסתכל במעשה צדיקים והמשך קו חיים בסוד מטי ולא מטי, כל זה ידוע ממרן האר"י ואור ישראל מרן הריב"ש טוב. וזה ג' במסורה בראשית ברא 'בראשית ממלכות יהויקים' (ירמיה כו א) שהיה רשע גמור, ו'בראשית מלכות צדקיה' (שם כח א) שהיה צדיק גמור, והבן (ע' ערכין ז).

(היכל הברכה מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (א כ).

הנה התורה"ק מתחלת בבית ומסיימת בלמוד, ותורה שב"ע"פ מתחלת כנס מ'אימותי, ומסיים כנס (עוקצין פ"ג מ"ב) כלי מחזיק ברכה לישראל השלום. והסיום של תורה שבכתב הוא ל'עיני כל ישראל ר"ת כל"י, והסיום של תורה שב"ע"פ הוא שלו"ם, וזה סוד מה שאמרו (שם) לא מצאתי כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, וזה הב' מן בראשית, ל' מן ישראל, מ' מן מ'אימותי, מ' מן בשלום, הוא מספר יב"ק, וכאשר יצטרף העין המרמזת על ע' פנים לתורה, עולה אתון יעקב, הנרמז בשני תורות ליעקב, וזה סוד מקרא דכתיב (תהלים עה ה) 'ויקם עדות ביעקב' השני תורות נקראות בשם יעקב, מזה מסיים (שם) 'ותורה שם בישראל' כדברי דורשי רשומות דר"ת ישראל" הוא י"ש ש'שיים ר'יבא א'יתיות ל'תורה.

(פרי חיים מרבתינו חיים יעקב מקאמרנא)

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (א כ).

אפשר לומר בדרך רמז, כי הנה התורה הקדושה היא כלולה מכ"ב אתון מאל"ף עד תי"ו, וזה 'הוי"ה יברך א"ת עמו בשלום' (תהלים כט יא). וזה מרמז הפסוק הקדוש בתורה"ק ב'ראשית ברא אלהים א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ ר"ת בנ"ג כ"ב, אלהים הוא מידת הדין, שע"י התורה"ק אפשר להמתיק את מידת הדין, וגם הר"ת אלהים א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ בנ"ג טו"ב, ואין טוב אלא תורה"ק (ברכות ה), לרמז שע"י התורה"ק נמתקים כל

ר"ל ויאמר הא"ם ב"ה, אלהים שהיא מלכות שמים, יה"י או"ד עולה רל"ב, כלומר ידוע הוא שיש בכל עולם ועולם כביכול בחינת פרצוף הכולל ד' עולמות, ד' אותיות הוי"ה ב"ה, שהם במילוי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, כזה וי"ד ה"י ו"ו ה"י בחכמה, וי"ד ה"י ו"ו ה"י בבונה, וי"ד ה"א ו"ו ה"א ב"א קדישין, וי"ד ה"ה ו"ו ה"ה במלכות שמים, ואלו ד' שמות של ד' עולמות בין בכללות בין בפרטות עולין רל"ב. וידוע הוא שע"י השבירה, וכן ע"י עבירות של בני אדם נתפרדו ו'ה משם י"ה ב"ה, וכן את ה' אחרונה שהוא מלכות נתפרדת מיוחד של ו' ת"ת, עד שהם בבחינת רשות הרבים זה על גב זה, וע"י תיקון, וכן

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא זי"ע

דיני ברכת השחר. סימן מו.

סדר מאה ברכות (א)

ישתבח, שלשה ברכות קריאת שמע, י"ט של שמונה עשרה, הרי כ"ז, עם מ"ח הרי ע"ה. על נטילת ידים, המוציא, ארבע של ברכת המזון, י"ט של מנחה, הרי מאה ברכות לפחות.

וביום התענית אוכל סעודתו בלילה, וחסר לו שתי ברכות של טעימות הלילה, משלים באשר יצר או בריח"ה.

ד. סדר מאה ברכות^א: ערבית, חמשה ברכות של קריאת שמע^ב, י"ט של שמונה עשרה, שני ברכות על איזה טעימה שטועם, ברכת המפיל, הרי כ"ז.

ברכות השחר: על נטילת ידים, אשר יצר, אלקי נשמה שנתת בי, שלשה ברכות התורה^ג, ט"ו ברכות מהנותן לשכוי עד הגומל [חסדים טובים], הרי כ"א, עם כ"ז הרי מ"ח.

תפלה: שלשה ברכות של טלית ותפילין^ד, ברוך שאמר,

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

ג. כמו שכתב רבינו בשוה"ט לקמן (סימן מז ס"א) דברכת התורה הם שלשה ברכות, ע"ש. וכו"ה דעת הרמ"א לקמן (סימן מז ס"ו) עיין במשנ"ב (סק"ד).

ד. דהיינו טלית ברכה אחת ותפילין שתי ברכות, כמו שכתב רבינו בשוה"ט לעיל (סימן כה ס"ד) דמברך גם על תפילין של ראש, ע"ש.

ה. הב"י (ד"ה דתניא) מונה המאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום. וכתב - ואם הוא מתענה חסרו ח' ברכות מסעודה אחת שאינו סועד, ונמצא שאינו מברך אלא צ"ה, ויש לו להשלימן כשיניח ציצית ותפילין לתפלת המנחה ויברך עליהם. והדרכי משה (אות ב') כתב - ובמדינות אלו אין נוהגין להתעטף בטלית ותפילין ביום התענית ויש ליהזר למלאות החשבון בברכות אחרות, ע"כ. לכאורה סבר רבינו כהדרכי משה שמשלימן בברכות אחרות דהיינו באשר יצר או בריח. אמנם רבינו פסק בשוה"ט לקמן (סימן רמט סק"ד) כהב"י שכתב - על כן אני נוהג כשחל עשרה בטבת בערב שבת להתפלל מנחה בטלית ותפילין, כפסק מרן [הב"י (שם)] שבכל ד' צומות יניח תפילין במנחה. וצריך לומר שרבינו נוקט כפסק הב"י שביום התענית במנחה מניח טלית ותפילין בברכה וכך נהג כלשונו 'אני נוהג', אמנם כיון שהוא אינו דבר השהו לכל נפש להניח טלית ותפילין במנחה בתענית, לכן כתב משלים באשר יצר או בריח.

רבינו באוצר החיים שם כתב - וסידרן כך: חמשה ברכות של ק"ש של ערבית, תשעה עשר ברכות של תפלת ערבית, ששה ברכות של סעודת הלילה, הרי שלשים. ברכת המפיל הרי חסד א"ל. ובבקר, ענט"י ואשר יצר ואלקי נשמה, ושלוש ברכות של ברכת התורה, הרי ששה ברכות בבקר בקומו ממטו. וכו'. וארבע עשרה ברכות השחר עד הגומל חסדים, ועם הנותן ליעף כח, יהיה ט"ו, ועם ששה הנ"ל הם עשרים ואחד, וברכות להתעטף, להניח, על מצות, שלש ברכות. ברוך שאמר וישתבח הרי חמשה, עם כ"א הנ"ל כ"ו, כמנין הו"ה. שלש ברכות ק"ש, תשעה עשר ברכות של תפלת השחר הם כ"ב, עם כ"ו של ברכות השחר והמצות הם שמנה וארבעים. סעודת הבקר ששה ברכות, תפלת מנחה תשעה עשר ברכות, הרי עשרים וחמשה, צרף שלשים ואחד ושמנה וארבעים ועשרים וחמשה, הרי מאה וארבעה בכל יום בחיוב.

א. ענין מאה ברכות לברך בכל יום, מובא בגמ' (מנחות מג:) - תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך. פירש"י - מה ה' אלהיך וגו', קרי ביה מאה. ובתוס' (ד"ה שואל) - פירש ר"ת דהוי מלא ויש מאה אותיות בפסוק, [דהיינו כשתמלא תיבת 'מה' ל'מאה' יש מאה אותיות בפסוק]. ויש מפרשים דמה עולה בא"ת ב"ש מאה, [דהיינו מ' הוא י' וה' הוא צ', י"צ עולה מאה] ובקונטרס פירש אל תקרי מה אלא מאה כלומר שחייב ק' ברכות, ויש מפרשים כדי להשלים מאה באותיותיה וכי קרית מאה הרי כולן, עכ"ל. רבינו באוצר החיים (מצוה א' דרבנן, וילך דף קפט.) כתב - ובכל יום יברך מאה ברכות בכוונה, וינצל מן המגפה ודבר ומכל דבר רע, עכ"ל. והוא עפ"י מש"כ הטור - והשיב רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, דוד המלך ע"ה תקן מאה ברכות, דכתיב (ש"ב כג א) 'הוקם על' ע"ל בגימ' מאה הו, כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה היו מתים, עד שחקר והבין ברוח הקודש ותקן להם לישראל מאה ברכות, ועל כן תקנו חכמים ז"ל אלו הברכות על סדר העולם והנהגותו להשלים מאה ברכות בכל יום, ע"כ. והוסיף הב"ח - להורות שיהיו נזהרין לברך אותם וכו', כי איכא סכנת מיתת מאה ישראל בכל יום כמו שהיה קודם שתקן דוד מאה ברכות אלו, וכו'.

רבינו בשוה"ט לעיל (סימן ו' סק"ד ד"ה ספק ברכות להקל) כתב - ומאה ברכות הוא דרבנן, והוא כדעת הרמב"ם (ספר המצות שורש א' יב:) והרמב"ן (בהשגות שם). עיין במג"א (סק"ז) שנראה מדבריו שהרמב"ם והרמב"ן חולקים אם מאה ברכות דרבנן או דאורייתא, ובפמ"ג שם הקשה עליו דברמב"ן לא מצאתי שיאמר ההיפוך. וכן הקשה אא"ז ב'שורש היראה' (לרבי שמואל אהרן ראב"ן אב"ד קארטשין) על ספר יראים (סימן י' אות א') דדבריו צ"ע דמבואר דגם הרמב"ן בהשגותיו שם מודה בזה דהוא רק דרבנן.

רבינו באוצר החיים שם מונה מנין המאה ברכות בשינויים ממה שכתב כאן, ונביא לשונו להלן.

ב. דהיינו עם ברכת ברוך ה' לעולם אמן ואמן וכו', היא החמישית, ועיין לקמן (סימן רלו ס"א) גודל חיוב אמירת אלו הפסוקים ע"ש. וע"ע במג"א (סק"ח) מש"כ בזה על הב"י.

עטרת תפארת

עובדות וסיפורים מרבתינו זי"ע

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (א. כ.)

וכשבא אצלם נתנו לו איזה פרוטה, ונתן לו לשתות, ושאל מרן לגוי מה זה שאתה נושא כאן מים במדבר שמים, ואמר, השר שלי נשתגע ושלחני אחר מים אל מעיין אחד, ואני נושא זה המים ג' פרסאות ואיני יודע למה, ואמר מרן ראה השגחתו יתברך, ברא בשבילך שר להשתגע, והמוציא לך מים, וכל זה צפה השגחתו יתברך ברגע של בריאת העולם.

(נתיב מצוותיך מרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא)

ובכמה פרסאות לא נימצא שם מים והתלמיד צמא למים עד סכנת מות, ואמר לו. רבינו הקדוש צמאתי למאור, ולא השיבו, ואח"כ כשראה התלמיד צרתו, שבא לסכנת מות, חזר ואמר, רבינו צמא אני מאוד ואני בסכנה. והשיבו, מאמין אתה שברגע שברא הקב"ה העולם, ראה כל זה הצרה שיש לך, והכין לך מים לשתות, ולא השיב תיכף, עד שנתייבבה דעתו, ואמר, רבינו הקדוש אני מאמין באמת, והשיבו, המתן מעט, ונסעו משם דרך מועט, וראו שגוי אחד נושא שני כלים מים על כתיפו,

וכל עיקר בריאת העולם היה לכבוש טבעו, ולהכניע רע שלו, מרות רעות ותאות יצרו, להפכם לטוב לאהבת ישראל, ולקבל יסורים באהבה ושמוחה, כי כל החשכות והיסורין עוברין הם ומאירין לדור ודור, ואחר החשך ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור אור אין סוף המאיר עד נקודת התהום לכל אחד לפי ערכו ונשמתו, ויעמיט עצמו ממש כעפר שנרשין עליו ממש, והעיקר הוא האמונה. ופעם אחת נסע מרן הקדוש אור ישראל הר"י בעש"ט עם תלמיד אחד, במקום שמים שאין שם מים,

הרה"ק רבי אלעזר בן רבי שמואל שמעלקא רוקח זצ"ל אב"ד אמשטרדם בעל המעשה רוקח כ"ז תשרי תק"ב

תולדותיו

נולד בשנת תכ"ה בקראקא, לאביו הגאון רבי שמואל שמעלקא מרגליות זצ"ל אב"ד ליסקא ועלקיש שבפולין, מגזע היחס היה כידוע שרבינו אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א העיד על משפחת מרגליות שהוא אחת מג' המשפחות המיוחסות בישראל, ולאמו הרבנית מרת טייבל ע"ה בת הגאון רבי משה זצ"ל אב"ד קראקא בן הגאון רבי יהושע זצ"ל אב"ד לבוב בעל המגנין שלמה ושויית פני יהושע, מגזע הגאון רבי יהודה ליוואי הזקן זצ"ל מעיר פראג, מחברתו הטוהרה של הרה"ק רבי אלעזר היתה הרבנית מרת חוה ע"ה בת הגאון רבי נפתלי הירץ זצ"ל מק"ק צוזמיר.

אח היה לו להרה"ק רבי אלעזר ושמו רבי אהרן מרגליות זצ"ל, (חותנו של הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק בעל הנועם אלימלך זיע"א) הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל אמר שרבינו אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א העיד שרבי אהרן היה יותר גדול מאחיו רבי אלעזר שהיה מפורסם בגודל קדושתו, בנו הוא הגאון רבי משה זצ"ל אב"ד בענין שעליו כותב רבינו הגאון הקדוש איש האלוקים קודש הקדשים רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א בעל ההיכל הברכה, בספרו הקדוש נוצר חסד על מסכת אבות (פ"ד מ"ז) בפרט ראש הדור או ראש העיר ומורה הוראות, צריך לידע ולהאמין שכל מה שבא לפניו, הן דיני ממונות או איסור והיתר, ובפרט תערובות איסור והיתר או להוציא טריפה מפיו הכל בסיבתו, כי אם לא היה הוא חייב והיה צדיק גמור לא בא לפניו כאלה, ולא היה אירע שום דבר בכל העיר, והצדיק החסיד מוה"ר משה אב"ד דק"ק באנדאן בן אחיו של הגאון מוה"ר אלעזר אב"ד דאמשטרדאם גיסו של רבינו אלימלך מליז'ענסק אמר קודם פטירתו, ששלושים שנה היה רב ולא אירע כתם באשה, ולא שאלה בפסח, ולא שאלה מעניני תערובת איסור והיתר, ולא שריפה נפל בעיר, עכ"ל. בנו הוא הגאון רבי בנימין זאב יעקב זצ"ל אב"ד זאראנאווע וואלבראם בנו הוא רבינו הגאון הקדוש רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זיע"א חותנו של רבינו בעל ההיכל הברכה זיע"א.

בראדי

תחילה שימש ברבנות בכמה וכמה קהילות בערי פולין, ראקוב, טארנוב, משם עלה ונתעלה לערך שנת תע"ד לרב ואב"ד בעיר הגדולה בראדי, (על מקום הגאון רבי אברהם הכהן זצ"ל שעלה ונתעלה בימים ההם לרב ואב"ד דובנא על מקום אביו רבי שמואל הכהן זצ"ל) וניהל עדת צאן מרעיתו במנוחות שאננים, משם פקע שמייהו לחד מגדולי הדור, שהריצו אליו שאלותיהם וספקותיהם מכל הגלילות, גם היה מפורסם לצדיק קדוש וגודל קדושתו ופרישותו, בשנת תצ"ה שיגר אליו פרנסי העיר הגדולה אמשטרדם שבהולנד שיבוא לכהן פאר כרב ואב"ד בקהילת האשכנזים בעיר, בשעה שעזב את העיר בראדי, כשעמד יחד עם פרנסי העיר וחכמיה, אמר להם בזה הלשון אחד ועשרים שנה הייתי רב ואב"ד בעירכם ונשאתי אתכם כאומן הנושא את היונק, והגנתי על העיר ומייום בואי לכאן לא הפילה אשה עוברת, ולא הקשתה בלידתה וחקרו הדבר ונמצא אמת נכון הדבר, והפצירו בו פרנסי העיר וחכמיה שלא יעזוב ויסיפו על משכורתו, אך מחמת שלא רצה לשנות מהבטחתו שהבטיח לקהילת אמשטרדם כי בוא יבוא לשכון בעירם סירב להפצרותיהם להישאר בעיר.

אמשטרדם

שנת תצ"ה וישם לדרך פעמיו מעיר בראדי אל

מבאר רבותינו

איתא בספר יצירה לר"מ ביטריל, שאחד אמר על צדיק אחד שהוא נואף וגזול, והשיב הצדיק, אמת שאלו הכוחות הרעות הם בי, אבל לא יצאו חלילה מכח אל הפועל, כי הכנעתי אותם על ידי תורה ומצות, וכן היה להקדוש רבי אלעזר מאמשטרדם, והשיב כך.
(נתיב מצותיך נתיב התורה שביל השני לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א)

עבר העיר הגדולה אמשטרדם, ומסופר שעל אם הדרך נכנס ליפרד מאחיו הנ"ל רבי אהרן, חכם אחים קדושים ואוהבים, לרבי אהרן היה בן ושמו רבי יהושע שנולד סגי נהור על שתי עיניו, והרופאים אמרו עליו כי מוחו חלוש כ"כ עד שאפילו אור השמש סכנה גדולה הוא לו, ועייב ישב יומם ולילה במרתף אפל וחסוד, כשרבי אלעזר הגיע אל בית אחיו, וכאחים רעים גאונים וצדיקים, ישבו ושוחחו ביניהם שעות ע"ג שעות בתורה ובעבודה, הבוקר אור ורבי אלעזר שם לדרך פעמיו, קודם שנפרד מאחיו ביקש שיביא אליו כל יוצאי חלציו כדי לברכם, והביא את כל יוצ"ח שיברכם, פרט לילד יהושע הנ"ל כי ירא להוציא מהמרתף, כשגמר לברך את יוצ"ח, אמר רבי אלעזר לאחיו הלא יש לך עוד בן אחד ואברכהו בטרם אלך, מיד הביא אותו לפניו, וכשגמר רבי אלעזר לברכו העביר את ידו הקדושה על עיניו ותיכף התחיל לראות כאחד האדם, הלך מחיל אל חיל על במתי התורה עד שנעשה רב וגדול בישראל בזכות דודו הקדוש.

ביום ד' כ"ז אלול תצ"ה שלושה ימים קודם ראש השנה, דרכה כף רגלו של רבי אלעזר בק"ק אמשטרדם, כבוד גדול וקבלת פנים מפוארת נערכה לכבודו, כל אנשי העיר יצאו לקראתו לקבל פניו, חשובי העיר שזכו להיות הראשונים לקבל את פניו, התרשמו ממראהו ונתרגשו מאוד עד שהתירו את הסוסים מעל מרכבתו, והם בעצמן הנהיגו את הגעלה עד לכיכר העיר, שם נערכה קבלת פנים מפוארת וגדולה, כשכל יהודי העיר היו שם בין מקהילות האשכנזים ובין מקהילות הספרדים, ואפילו הגויים באו לחזות בכבוד הגדול שעשו אנשי העיר לכבוד רבם, בין המשתתפים שבאו לחזות בנועמו וזיו פניו המאירים, הייתה גם בתו של המלך, הרכה והענוגה שלא ניסתה באלה בדוחק ובצפיפות הגדולה שהיה שם, נפלה ארצה ונדרסה למוות בין רגלי ההמון, רעש ומהומה קם בין הנאספים מהמקרה, חיל ורעדה פחד ורתת עלו על ליבות היהודים מפני חמת המלך, בצר להם פנו אל הרב החדש רבי אלעזר וסיפרו לו כל הקורות, הרים הרב החדש ידיו אל אביו שבשמים והתאמץ בתפילה לאל עליון, ובת המלך שבה אליה רוחה, פקחה עיניה ועמדה על רגליה, והלכה אל בית אביה כאחד האדם, ושמו של הרב הקדוש עלה ונתעלה ביותר לאיש קדוש ומופת ונערץ אפילו בין הגויים.

הקהילה באמשטרדם חקקה לכבודו מטבע של כסף ועליו צורת דמות דיוקנו, ומהצד השני כתוב, נתקבל כאן יום ד' כ"ז אלול תצ"ה לפי"ק לאורך ימים טובים אמן סלה, וכי כמה וכמה פסוקים.

ארץ הקודש

כל ימיו ועיקר שאיפתו היה לחלות ולחנן פני עפר ארץ הקודש, וכפי שכותב בעצמו במכתב לאנשי קהילת אמשטרדם על קבלת הרבנות, וז"ל עד יזכני ה' להוציא מחשבתי מכח אל הפועל, שכבר עלתה לפני במחשבה זה ימים רבים לעלות לארץ הקדושה,

ומחמת צוק העתים במדינתנו לא נתקיימה מחשבת, וכעת אולי יגולגל זכות ע"י זכאים כמוס, אחרי ישיבתי בקהלתכם המפוארה יצ"ו, איזה שנים אם יגזור ה' בחיים, עכ"ל. אחר שגמר להדפיס ספרו מעשה רוקח על המשניות בתחילת שנת ת"ק, דרש ברבים ביום עשרה בטבת כי בשנה הזאת עתיד לקיים משאלות ליבו ולעלות לכונן עפר הארץ, ביום א' י' לחודש סיוון יצא משערי העיר לדרכו לארץ הקודש, ומסופר שעל אם הדרך בשעה שהיה על הספינה, בליל א' דראש השנה הטיל ה' רוח עזרה על הים, ויחוגו וינועו כשיכור והיה סכנה גדולה, שנעשה נקביה, בספינה והמים התחילו להיכנס ולהטביע את הספינה, ורבי אלעזר ישב בחדרו שספינה אחוז שרעפים תפוס ברעינותיו הקדושים, כשראו שהסכנה גדולה ומרחפת לבוא רצו אליו בצעקות והעירו אותו מדביקותו, שיתפלל ויעורר רחמים כי בצרה גדולה אנחנו, ויהי כשמוע רבי אלעזר הדברים אמר אם כן שנשאר רק זמן קט על אדמות, נבוא ונתכונן לקיים מצוות היום בדחילו ורחימו ומיד כשיאיר היום נתקע בשופר לקיים רצון הבו"ה, כשהפציע השחר בזריות רבה תקע רבי אלעזר את מאה הקולות, כאשר רק גמר אומר לקיים מצוות היום נח הים מזעמו כאילו נחרד מקול השופר, וישוכו המים ויקם סערה לדממה ויחשו גליהם, ונסעו לחיים ולשלום בלי שום מכשול עד שהגיעו בחול המועד סוכות לחוף מבטחים על אדמת ארץ הקודש, רבי אלעזר תקע יתדו בעיר הקודש צפת, ונתקבל לנשיא ארץ ישראל, ועסק בצרכי הצדקה למען עניי הארץ, עד ליום הסתלקותו.

הסתלקותו

ביום כ"ז תשרי תק"ב נסתלק רבי אלעזר ונטמן במערת קבורה בצפת, במוצאי שבת בראשית אחר הבדלה, ורבינו אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א סיפר כדרכו מה שראה במחזה מה שהיה במשך השבת קודש, סיפר שבשבת זו נסתלק רבי אלעזר בעיר צפת, ובשנה ההיא חזר בנו של הרב בעל תולדות יעקב יוסף, מארה"ק ושאל אותו אביו על הרב מאמשטרדם ואמר לו שנסתלק בתחילת השנה הזאת, ושאל אותו אביו האם זה היה בשבת בראשית והודה לו, ושאל אותו מנין לו זה ואמר לו שהבעש"ט הקדוש חזה ברוח קדשו והודיע לחבריא קדישא.

כשרבי אלעזר הגיע לארץ הקודש מצא את רבי שמשון בנו של רבי נחמן מהראדענקא זצ"ל שאל אותו היכן אביך אמר לו שנשע לחוף לארץ, צעק וויי ויי רק בשבילו באתי שניפגש שנינו ביחד בארה"ק ונוכל להביא ולהחיש את הגאולה, כששמע רבי נחמן הדברים האלה זירז עצמו לחזור לארץ הקודש אדהכי והכי נסתלק רבי אלעזר ולא זכו שניהם ליפגש יחד.

השאיר אחריו: בניו, רבי משה זצ"ל אב"ד זלאטשוב וז' בראז', רבי שלום זצ"ל אב"ד טיקטין. חיבוריו, מעשה רוקח על המשניות, מעשה רוקח על התורה, ארבעה טורי אבן שו"ת וחיידושים.

יחוס בית אבות

רבי אלעזר רוקח אב"ד אמשטרדם, בנו רבי משה רוקח אב"ד זלאטשוב, בנו רבי שמואל שמעלקא רוקח מבראד, בנו רבי אלעזר רוקח מבראד, בנו השר שלום מבעלזא, בנו רבי אלעזר רוקח מבעלזא, חתנו רבי דוד פלאם מבעלזא, בנו רבי יצחק פלאם מלעמברג, חתנו רבינו הגאון הקדוש רבי חיים יעקב מקאמרנא זיע"א בעל הפרי חיים, בנו רבינו הגאון הקדוש רבי שלום מקאמרנא זיע"א בעל המעשה שלום, בנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.